FRANSUZ TILINI O‘QITISHDA TA’LIM VA TARBIYA METODIKASINING AHAMIYATI

Sag‘dullayeva Zuhra Ne’matulla qizi
Samarqand shahar " Qorako‘l Renessans" maktabi fransuz tili o‘qituvchisi
E-mail: sagdullayevazn0503@gmail.com

Qabul qilindi: 14.10.2025
Ko‘rib chiqildi: 15.10.2025
Tasdiqlandi: 16.10.2025

Kalit so‘zlar:
fransuz tili, ta’lim metodikasi, tarbiya, integratsiya, kommunikativ kompetensiya, madaniyatlararo muloqot, pedagogik yondashuv.

Annotatsiya. Tezisda fransuz tilini o‘qitish jarayonida ta’lim va tarbiya metodikasining o‘zaro uyg‘unlashuvi hamda uning o‘quvchilarning shaxsiy, madaniy va ijtimoiy rivojlanishiga ta’siri tahlil qilinadi. Tadqiqotda fransuz tili darslarida pedagogik va tarbiyaviy yondashuvlarning qo‘llanishi, ularning kommunikativ kompetensiyani shakllantirishdagi o‘rni, o‘quvchilarda madaniyatlararo muloqot, tolerantlik va mustaqil fikrlash kabi fazilatlarni rivojlantirishdagi roli ilmiy asosda yoritiladi. Shuningdek, zamonaviy o‘qitish metodlari, interaktiv yondashuvlar va madaniyatlararo integratsiya asosida ta’lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Keywords:
French language, teaching methodology, education, integration, communicative competence, intercultural communication, pedagogical approach

Abstract. The thesis analyzes the importance of teaching and educational methodology in the process of teaching the French language and its impact on students’ personal, cultural, and social development. The research highlights the role of pedagogical and educational approaches in forming communicative competence, developing intercultural communication, tolerance, and independent thinking. Furthermore, the study provides recommendations for improving the effectiveness of the teaching-learning process through modern methods and cultural integration.

Ключевые слова:
Французский язык, методика обучения, воспитание, интеграция, коммуникативная

Аннотация. В тезисе рассматривается значение методики обучения и воспитания в процессе преподавания французского языка, а также её влияние на личностное, культурное и социальное развитие

компетенция, межкультурное общение, педагогический подход.

учащихся. Исследование раскрывает роль педагогических и воспитательных подходов в формировании коммуникативной компетенции, развитии межкультурного общения, толерантности и самостоятельного мышления. Кроме того, представлены рекомендации по повышению эффективности учебно-воспитательного процесса на основе современных методик и интеграции культурных ценностей.

Kirish. Hozirgi globallashuv jarayonida xorijiy tillarni o‘qitish, xususan fransuz tilini o‘rganish, zamonaviy ta’lim tizimining ajralmas qismi sifatida tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Fransuz tili nafaqat xalqaro muloqot vositasi, balki boy madaniyat, san’at va adabiyot manbai sifatida o‘quvchilar tafakkurini kengaytiradi, ularni madaniy jihatdan yetuk shaxs sifatida shakllantirishga yordam beradi. Shu bois fransuz tilini o‘qitishda ta’lim va tarbiya metodikasining uyg‘unligi muhim o‘rin tutadi, chunki bu yondashuv o‘quvchilarga nafaqat lingvistik bilimlarni, balki axloqiy, madaniy va ijtimoiy qadriyatlarni singdirishga xizmat qiladi. Ta’lim jarayonida tarbiyaviy maqsadlarni amalga oshirish o‘quvchilarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat, bag‘rikenglik, muloqot madaniyati, ijodiy fikrlash va mas’uliyat kabi fazilatlarni shakllantiradi. Fransuz tili darslari orqali o‘quvchilar fransuz xalqi madaniyatini, turmush tarzini, san’atini, an’analarini o‘rganish bilan birga, o‘z milliy qadriyatlarini ham anglab yetadilar. Shu jarayonda o‘qituvchining roli beqiyos bo‘lib, u nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi, yo‘l ko‘rsatuvchi va madaniyat targ‘ibotchisi sifatida faoliyat yuritadi.

Adabiyotlar tahlili. Fransuz tilini o‘qitishda ta’lim va tarbiya metodikasining o‘zaro uyg‘unligi masalasi bo‘yicha o‘tkazilgan ilmiy tadqiqotlar xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan turli jihatlarda o‘rganilgan. Xorijiy tillarni o‘qitishda zamonaviy yondashuvlar, kommunikativ kompetensiyani shakllantirish va innovatsion metodlarning samaradorligi haqida Karimova o‘z ishida batafsil to‘xtalib o‘tadi, u o‘quvchi markazli ta’lim tizimining ahamiyatini ta’kidlab, fransuz tili darslarida interaktiv metodlar orqali bilim sifati oshishini asoslaydi [1]. Shodmonova esa o‘z tadqiqotlarida ta’lim va tarbiyaning uzviy bog‘liqligini ochib beradi, xorijiy til darslarida tarbiyaviy elementlarning qo‘llanishi o‘quvchilarda madaniy saviya va muloqot madaniyatini

shakllantirishini ko‘rsatadi [2]. Musayeva tomonidan olib borilgan izlanishlarda chet tillarini o‘qitishda madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini rivojlantirish masalasi yoritilib, fransuz madaniyati bilan tanishish o‘quvchilarda bag‘rikenglik va ochiq fikrlilikni rivojlantirishi qayd etiladi [3]. Normurodovning ilmiy ishlari xorijiy til ta’limida shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvning ahamiyatiga bag‘ishlanib, o‘qituvchining shaxsiy namuna sifatidagi roli ta’lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshiruvchi omil sifatida baholanadi [4]. Xorijlik tadqiqotchi Lafontaine esa fransuz tilini o‘qitishda milliy madaniyat va qadriyatlar uyg‘unligiga e’tibor qaratib, til o‘rganish jarayonini madaniy integratsiya vositasi sifatida talqin etadi [5]. O‘zbekistonlik olimlardan To‘xtayeva o‘z ishida xorijiy tillarni o‘qitishda zamonaviy texnologiyalarning, xususan raqamli vositalarning tarbiyaviy imkoniyatlarini tahlil qilib, bu usullar o‘quvchilarda mustaqillik, mas’uliyat va ijodkorlikni rivojlantirishini ta’kidlaydi [6].

Materiallar va usullar. Mazkur tadqiqotning materiallari va usullari fransuz tilini o‘qitish jarayonida ta’lim va tarbiya metodikasining ahamiyatini aniqlash, shuningdek, bu metodik yondashuvlarning o‘quvchilarning bilim olish, muloqot va madaniy rivojlanishiga ta’sirini o‘rganishga qaratildi. Tadqiqotda umumta’lim maktablari va oliy ta’lim muassasalarining fransuz tili o‘qituvchilari hamda o‘quvchilari ishtirok etdi, bu esa olingan natijalarni amaliyotga yaqinlashtirish imkonini berdi. Ish jarayonida nazariy va empirik metodlardan kompleks foydalanildi, xususan, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, kuzatuv, so‘rovnoma, suhbat, dars tahlili hamda eksperiment metodlari qo‘llandi. Ilmiy adabiyotlar tahlili orqali xorijiy tillarni o‘qitishda ta’lim va tarbiya metodikasining nazariy asoslari o‘rganildi, ilg‘or tajribalar tahlil qilindi va o‘zbek ta’lim tizimiga mos yondashuvlar aniqlab chiqildi. Taqqoslov tahlil natijalariga ko‘ra, eksperimental guruhda o‘quvchilarning kommunikativ faolligi, madaniy ong darajasi va o‘z fikrini erkin ifoda etish ko‘nikmalari yuqoriligi kuzatildi. Shu bilan birga, statistik tahlil metodlari yordamida olingan natijalar ishonchliligi aniqlanib, o‘qituvchilarning metodik faoliyatini takomillashtirishga doir tavsiyalar ishlab chiqildi.

1-Jadval. Fransuz tilini o‘qitishda ta’lim va tarbiya metodikasining asosiy yo‘nalishlari va ularning ahamiyati

Asosiy yo‘nalishlar	Qo‘llaniladigan metodlar	Kutilayotgan natijalar
Til o‘rganishda kommunikativ yondashuv	Suhbat, rol o‘yinlari, muhokama, juftlikda ishlash	O‘quvchilarda og‘zaki nutq ko‘nikmalari, erkin fikr bildirish malakasining rivojlanishi
Tarbiyaviy yondashuvni kuchaytirish	Aqliy hujum, madaniyatlararo muloqot mashqlari, axloqiy muammolarni tahlil qilish	O‘quvchilarda axloqiy qadriyatlar, bag‘rikenglik va ijtimoiy faollikni shakllantirish
Innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash	Multimedia vositalari, interaktiv platformalar, loyiha asosida o‘qitish	O‘quvchilarda mustaqil o‘rganish, ijodkorlik va raqamli savodxonlikni oshirish
Madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirish	Frantsuz madaniyatiga oid matnlar, videodarslar, teatr sahnalari	Madaniyatlararo muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish, fransuz xalqining qadriyatlariga hurmatni oshirish
Tarbiya jarayonini dars bilan integratsiya qilish	Dars mavzusiga mos tarbiyaviy topshiriqlar, ijtimoiy mavzulardagi suhbatlar	Shaxsiy mas’uliyat, mehnatsevarlik va vatanparvarlik fazilatlarini rivojlantirish

Yuqoridagi jadvaldan ko‘rinib turibdiki, fransuz tilini o‘qitishda ta’lim va tarbiya metodikasini uyg‘unlashtirish o‘quv jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi, chunki jadvalda keltirilgan yo‘nalishlar o‘qituvchining darsni tashkil etishdagi yondashuviga, o‘quvchilarning tilni o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasiga hamda tarbiyaviy natijalarga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Kommunikativ yondashuv o‘quvchilarda erkin fikr bildirish, og‘zaki nutqni rivojlantirish va muloqot madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, tarbiyaviy yondashuvning kuchaytirilishi o‘quvchilarning axloqiy, madaniy va ijtimoiy jihatdan yetuk shaxs bo‘lib shakllanishini ta’minlaydi. Innovatsion pedagogik texnologiyalar, xususan multimedia vositalari va interaktiv platformalarning qo‘llanilishi o‘quvchilarda mustaqil o‘rganish, ijodkorlik, raqamli savodxonlik va analitik fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirish orqali o‘quvchilar fransuz xalqining qadriyatlari, urf-odatlari, milliy madaniyati bilan yaqindan tanishadi, bu esa ularning madaniyatlararo muloqot madaniyatini oshirishga yordam beradi. Tarbiya jarayonini dars bilan integratsiya qilish esa o‘quvchilarda mas’uliyat, mehnatsevarlik, bag‘rikenglik va vatanparvarlik kabi insoniy fazilatlarni shakllantiradi. Umuman olganda, jadvalda keltirilgan metodik yondashuvlar fransuz tili o‘qituvchilariga dars jarayonini boyitish, ta’lim va tarbiya maqsadlarini bir vaqtning o‘zida amalga oshirish hamda o‘quvchilarning intellektual va ma’naviy rivojlanishini ta’minlash imkonini beradi.

Tadqiqot muhokamasi. adqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, fransuz tilini o‘qitish jarayonida ta’lim va tarbiya metodikasining uyg‘un qo‘llanilishi o‘quvchilarning bilim darajasi, nutqiy faolligi va shaxsiy rivojlanishiga sezilarli ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. O‘tkazilgan kuzatuvlar va tajriba darslari natijasida aniqlandiki, dars jarayonida tarbiyaviy yondashuvlardan foydalangan o‘qituvchilar o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshiradi, ularning muloqotga kirishish, fikr bildirish va ijodiy yondashish ko‘nikmalarini kuchaytiradi. Eksperimental guruhda o‘tkazilgan mashg‘ulotlarda o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, madaniy qadriyatlarni tushunish va o‘z nuqtayi nazarini asoslash darajasi an’anaviy o‘qitish tizimiga nisbatan yuqori bo‘ldi. Bu holat ta’lim jarayonida tarbiya elementlarini singdirish til o‘rganishni yanada samarali va mazmunli qilishini ko‘rsatadi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, fransuz tilini o‘qitishda madaniyat, tarix va adabiyot bilan bog‘liq mavzularni kengroq yoritish o‘quvchilarda madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. O‘quvchilar fransuz xalqi madaniyati, urf-odatlari, san’ati va hayot tarzini o‘rganish orqali boshqa millat vakillariga hurmat bilan qarashni, bag‘rikenglik va o‘zini anglashni o‘rganadilar. Shuningdek, fransuz tili darslarida rolli o‘yinlar, suhbatlar, muammoli vaziyatlarni hal etish mashqlari kabi interaktiv metodlardan foydalanish o‘quvchilarda ijtimoiy faollik, jamoada ishlash va hamkorlikda fikr almashish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Tadqiqot ishtirokchilarining so‘rovnomalari natijasiga ko‘ra, o‘quvchilarning 78 foizi ta’lim va tarbiya metodikasini uyg‘unlashtirgan darslar tilni o‘rganishga nisbatan motivatsiyasini oshirganini bildirgan, o‘qituvchilarning esa 85 foizi bunday yondashuv dars samaradorligini oshirganini tasdiqlagan. Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, fransuz tili o‘qituvchisi nafaqat til bilimlarini beruvchi mutaxassis, balki o‘quvchilar shaxsiyatiga ijobiy ta’sir ko‘rsatuvchi tarbiyachi sifatida ham faoliyat yuritishi zarur. O‘qituvchining shaxsiy madaniy saviyasi, psixologik tayyorgarligi va

metodik mahorati dars jarayonida o‘quvchilarning ijtimoiy-madaniy shakllanishida asosiy omil sifatida namoyon bo‘ladi.

Xulosa. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, fransuz tilini o‘qitishda ta’lim va tarbiya metodikasining uyg‘unligi o‘quv jarayonining sifatini oshirishda, o‘quvchilarning intellektual, madaniy va axloqiy rivojlanishini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ta’lim jarayonida tarbiyaviy elementlarni singdirish nafaqat lingvistik bilimlarni mustahkamlaydi, balki o‘quvchilarda ijtimoiy faollik, madaniyatlararo muloqot, bag‘rikenglik va vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantiradi. O‘qituvchining pedagogik mahorati, kommunikativ salohiyati va tarbiyaviy yondashuvi dars samaradorligini oshiruvchi asosiy omil sifatida namoyon bo‘ladi. Shuningdek, interaktiv metodlar, muammoli topshiriqlar, madaniyatlararo muloqot mashqlari va ijodiy faoliyatni rag‘batlantiruvchi usullarning qo‘llanilishi o‘quvchilarning til o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi. Tadqiqot asosida aniqlanishicha, fransuz tilini o‘qitishda ta’lim va tarbiya metodikasini uyg‘unlashtirish o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, muloqot madaniyatiga ega bo‘lish va ijtimoiy muhitda o‘z o‘rnini topish qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimova N. Xorijiy tillarni o‘qitishda zamonaviy yondashuvlar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
2. Shodmonova G. Ta’lim va tarbiya jarayonining uzviy bog‘liqligi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
3. Musayeva M. Chet tillarini o‘qitishda madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini shakllantirish metodikasi. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2021.
4. Normurodov A. Xorijiy til ta’limida shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvning ahamiyati. – Toshkent: TDPU ilmiy to‘plami, 2022.
5. Lafontaine J. La pédagogie du français langue étrangère et l’intégration des valeurs culturelles. – Paris: Hachette, 2018.